

"Veřejné pohoršení" ve smyslu § 47 odst. 1 písm. c) zákona ČNR č. 200/1990 Sb. , o přestupcích, nastává v případě současného naplnění tří znaků: musí být spácháno veřejně, jednání musí subjektivně pohoršovat zpravidla více než dvě osoby, které budou tomuto jednání obvykle přítomny současně, a musí být v rozporu s tím obsahem mravnosti, na němž se společnost shoduje. Správní orgán neporovnává toto jednání s mravností stanovenou podle vlastních kritérií, nýbrž je poměřuje s obecnou společenskou shodou o obsahu mravnosti.

Věc: Ing. Tomáš V. v P. proti Magistrátu hlavního města Prahy o pokutu za přestupek proti veřejnému pořádku, o kasační stížnosti žalovaného.

Úřad Městské části Praha 6 rozhodnutím ze dne 28.1.2002 shledal žalobce vinným ze spáchání přestupku proti veřejnému pořádku podle ustanovení § 47 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích a uložil mu pokutu ve výši 500 Kč. Veřejné pohoršení měl žalobce podle názoru správního orgánu vzbudit tím, že dne 19.9.2001 se na svém pozemku pohyboval oděný pouze do bederní roušky, která nepříliš spolehlivě zakrývala jeho přirození. Takové jednání údajně odporovalo obecně uznávaným ustáleným mravním zvyklostem.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dne 12.2.2002 odvolání, jež odůvodnil zejména poukazem na rozdíly mezi právem, mravností a svědomím, přičemž svým sankcionovaným jednáním se dle svého názoru nedostal do rozporu z žádným z těchto tří normativních systémů mohl se dostat pouze do rozporu s pojmem mravnosti některých lidí, majících jinou stupnici hodnot. Upozornil také na to, že žádný zákon nahotu nezakazuje a správní orgán nemůže tuto oblast upravit nezávisle na zákonné úpravě.

Magistrát hlavního města Prahy rozhodnutím ze dne 24. 4. 2002 zamítl žalobcovu odvolání a potvrdil rozhodnutí správního orgánu I. stupně. Stěžovatel v tomto rozhodnutí shledal, že byl dostatečně prokázán skutkový stav i fakt, že oznamovatelky byly žalobcovým jednáním veřejně pohoršeny. Otázka oblečení není výslovně upravena zákonem, což ovšem neznamená, že v této otázce není žádných omezení. Jedním z takových omezení je dle stěžovatele právě i § 47 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích a vzhledem k tomu, že v případě posuzovaného žalobcova skutku byla splněna hlavní podmínka tohoto přestupku, tedy veřejnost činu realizovaného před alespoň třemi osobami, bylo toto zákonné omezení otázky oblečenosti použito plně v souladu s právem. Stěžovatel nepodpořil ani námitku nedostatečně provedeného dokazování a odvolání zamítl.

Žalobce toto rozhodnutí napadl správní žalobou, v níž uvedl, že napadené rozhodnutí bylo v přímém rozporu s čl. 2 odst. 3 Listiny, bylo nedostatečně zdůvodněno a nedostatečně se vypořádalo s jeho argumenty. Dále napadal, že stěžovateli stačilo k rozhodnutí o přestupku to, že došlo k veřejnému pohoršení více osob přitom dle žalobce lze najít mnoho skutečností, které mohou leckoho pohoršovat a přitom nejsou přestupkem. Veřejné pohoršení je navíc natolik neurčitým právním pojmem, že právě jeho shledání měl stěžovatel dostatečně zdůvodnit, což dle žalobce neudělal. Dále žalobce uvedl, že napadeným rozhodnutím nebylo porušeno pouze jeho základní právo, v souladu s nímž může být volnost jednání omezena toliko na základě zákona podle čl. 2 odst. 3 Listiny, ale také jeho svoboda projevit víru, v daném případě víru v přírodu, podle čl. 16 odst. 1 Listiny dále jeho svoboda projevu podle čl. 17 Listiny, jež je dle žalobce svobodou politickou, přičemž tento přívlastek je třeba chápat jako odkaz k různým věcem veřejným - přitom takovou veřejnou věcí se stává i oblečení, pokud o něm mají rozhodovat správní orgány konečně také právo být posuzován stejně jako ostatní lidé podle čl. 4 odst. 3 Listiny. Porušení tohoto naposled zmíněného práva shledal

žalobce v tom, že byl stíhán pro přešůpek, ačkoli mnozí jiní lidé veřejně ukazující svou nahotu stíhání nebyli.

Městský soud v Praze k podané správní žalobě rozsudkem ze dne 28.5.2003 zrušil rozhodnutí správního orgánu I. i II. stupně. Oba správní orgány se soustředily pouze na shledání materiálních znaků posuzovaného přešůpku, tedy na posouzení, zda žalobce svým jednáním ohrozil zájem společnosti a zda se dopustil popisovaného skutku. Správní orgány už se ovšem nezabývaly tím, zda se nejednalo spíše o projev konfliktu v uzavřeném společenství susedů, a nevypořádaly se také s žalobcovými námitkami předkládanými před orgánem I. stupně i v odvolání. Správní orgány dle městského soudu také dostatečně nepřihlédly ke konkrétním podmínkám posuzovaného skutku a jeho individuálním následkům, což dále přispělo k nezákonnosti jejich rozhodnutí.

Rozsudek Městského soudu napadl žalovaný správní orgán kasační stížností, v níž uplatnil zákonný důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., tedy nedostatek důvodů napadeného rozsudku. Stěžovatel zejména uváděl, že Městský soud v Praze dostatečně nezhodnotil objektivně pohoršující ráz žalobcova jednání, jenž byl prokázán např. tím, že stížnost na jeho chování podaly nejen oznamovatelky, ale i další žalobcův sused, přičemž ani sám Městský soud v Praze nezpochybnil, že k předmětnému žalobcovu sankcionovanému jednání, tedy k obnažování na zahradě, objektivně došlo. Dále napadal stěžovatel fakt, že správní orgán údajně zkoumal pohnutky jedné z oznamovatelek tohoto přešůpku, Milady M., zatímco měl spíše zkoumat žalobcovy pohnutky, tedy to, zda byl žalobce ke svému nedostatečnému oblečení veden nutností pracovní a rekreační, či zda usiloval o pohoršení této oznamovatelky.

Žalobce se ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 9.10.2003 vyslovil ke spojení "objektivně pohoršující ráz chování", které chápe jako neurčitý termín, problematizovaný již tím, že fakt "pohoršení" je ze své definice faktem subjektivním, neboť pohoršení mohou být vždy jen konkrétní lidé. Žalobci z napadeného rozsudku vyplývá, že objektivní pohoršlivost jeho jednání nebyla tímto rozsudkem sice popřena, jak uvádí stěžovatel, nebyla ovšem popřena proto, že se jí Městský soud v Praze vůbec nezabýval.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Stěžovatel uplatnil stížnostní důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. namítal nedostatek důvodů napadeného rozsudku Městského soudu v Praze. Zároveň však Nejvyšší správní soud konstatuje, že obsah kasační stížnosti směřuje rovněž k uplatnění důvodu zakotveného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť stěžovatel brojí proti nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Protože Nejvyšší správní soud posuzuje každé podání podle jeho obsahu, a nikoliv podle formy, zabýval se v dalším existencí obou citovaných stížnostních důvodů.

Je nutno předeslat, že v posuzovaném případě soud nemůže kvalifikovaně posoudit námitky uvedené v kasační stížnosti, aniž by nejprve vyložil, za jakých podmínek lze určité chování kvalifikovat jako chování zakládající veřejné pohoršení ve smyslu § 47 odst. 1 písm. c) zákona o přešůpcích, neboť právě otázka, jaké jednání je a jaké není veřejným pohoršením

ve smyslu zákona o přestupcích, tvoří v daném případě těžiště sporu mezi žalobcem a stěžovatelem.

Předmětné ustanovení zákona o přestupcích stanoví, že se přestupku dopustí "ten, kdo vzbudí veřejné pohoršení". Při jeho výkladu je nutno vyjít z odlišností práva, mravnosti (jako normativního systému určujícího, co společnost či její členové považují za "správné" a nepohoršující) a svědomí (možno říci spíše morálky), použít tedy rozlišení uváděné žalobcem v jeho odvolání ze dne 12.2.2002, a upřesnit, že sankcionování jednání vzbuzujícího veřejné pohoršení představuje jeden z bodů, v nichž se zvláštním způsobem stýká mravnost s právem, jakkoliv jsou jinak nezávislými normativními systémy budovanými na zcela odlišných základech a principech. Žalobce v tomto bodě nemá pravdu, jestliže soudí, že pokud nějaké jednání není přímo a výslovně zakázáno zákonem, nelze subjekty práva v takovém jednání omezovat. Skutečnost, že k omezení jednání stačí zvláštním způsobem kvalifikovaný rozpor s mravností, ostatně potvrdil i Ústavní soud ve svém usnesení I. ÚS 393/98 ze dne 5.11.1998 (Sbírka nálezů a usnesení ÚS ČR, sv. 12, C. H. Beck 1999, s. 499 - 500). Sankcionováno ovšem nemůže být samozřejmě jakékoli jednání jsoucí v rozporu s mravností, už proto, že oba tyto normativní systémy disponují jinými sankčními mechanismy, ale právě a pouze jednání jsoucí v tomto rozporu kvalifikovaným způsobem. Zákon tak nemusí zakazovat konkrétní jednání, ale může založit právě tuto kvalifikovanost rozporu tím, že nemravné jednání prohlásí v některých souvislostech za nezákonné.

Aby se posuzované jednání dostalo do tohoto "kvalifikovaného rozporu s mravností", musí dle názoru Nejvyššího správního soudu v případě přestupku veřejného pohoršení současně naplnit trojici znaků: musí být spácháno veřejně musí subjektivně pohoršovat zpravidla (ne však nutně vždy) více než dvě osoby, které budou tomuto jednání obvykle přítomny současně (k tomuto závěru vede per analogiam iuris použité ustanovení § 89 odst. 4 trestního zákoníku definující takto znak veřejnosti) a musí být v rozporu s tím obsahem mravnosti, na němž se společnost shodne v daném čase a místě konsenzem (tedy přesvědčivou většinou, nikoli nutně jednohlasně). Přitom již v rozsudku Nejvyššího vojenského soudu ze dne 29. 12. 1922, sp. zn. P-485/22, se tehdejší judikatura odklonila od přísnějšího názoru, že pro splnění přestupku (v dané době přečinu) veřejného pohoršení nestačí pouhá způsobilost veřejně pohoršit, nýbrž musí k tomuto pohoršení skutečně dojít.

Fakt, že byl naplněn znak první, není mezi stěžovatelem a žalobcem sporný, neboť i žalobce uznal, že by se při spáchání předmětného skutku nacházel na svém soukromém pozemku, jednalo se o místo lehce pozorovatelné z míst veřejně přístupných.

Naplnění druhého znaku už ovšem správní orgán, jak soud zjistil ze spisu, nezjistil dostatečně a tato skutečnost byla také jedním z důvodů, proč byla obě napadená rozhodnutí rozsudkem Městského soudu v Praze zrušena. Stěžovatel totiž nemá pravdu, namítá-li v kasační stížnosti, že pohnutky oznamovatelek byly pro posouzení žalobcova přestupku nepodstatné. Naopak je třeba dát za pravdu Městskému soudu v Praze, který stěžovateli toto neposouzení vytkl, neboť motivace oznamovatelek rozhoduje v daném případě o tom, zda bylo jejich oznámení zapříčiněno vskutku tím, že byly pohoršeny žalobcovou nahotou, a byl tedy splněn tento druhý znak přestupku nebo zda se jednalo o výraz jejich zášti k žalobci, jak žalobce setrvale tvrdí. Naplnění formálních znaků přestupku jistě není dostatečným důvodem pro to, aby se právo - v daném případě zákon o přestupcích - stalo nástrojem šikanování, jehož hrozbu lze dovodit ze žalobcových vyjádření. Stěžovatelova námitka o tom, že měly být a byly přezkoumány pouze žalobcovy pohnutky, tak neobstojí, neboť je pro zjištění naplnění skutkové podstaty veřejného pohoršení podstatnější určit, zda byly oznamovatelky vskutku

pohoršeny - a byť se jedná o subjektivní pocit, samotné jejich tvrzení zde jistě není dostatečné - než určit, jaké byly žalobcovy motivace. Co se týče důležitosti zjištění žalobcova úmyslu a motivací, sám stěžovatel nezpochybňuje, že k naplnění skutkové podstaty veřejného pohoršení postačuje nedbalost, jak vyplývá z § 3 zákona o přestupcích žalobcův úmysl, a tím méně jeho motivace - jako duševní stav skrytější a niternější - je tak v daném případě nerozhodný pro určení, zda k naplnění dané skutkové podstaty došlo, a je smysluplné jej zjišťovat teprve pro účely konkrétní výše postihu, pokud by bylo rozhodnuto, že přestupek spáchán byl.

Nejsložitější otázkou pak jistě je, zda byl v posuzovaném případě naplněn znak třetí, jež správní orgán I. stupně označoval jako rozpor s "obecně uznávanými ustálenými mravními zvyklostmi" a stěžovatel poté jako "objektivní pohoršlivost". Kromě pocitu mravnosti jako vnitřní záležitosti každého člena společnosti totiž jistě existuje jistý obsah pravidel, na němž se v daném místě a čase shodne společnost jako celek, byť obvykle ne všemi svými členy, ale relevantní většinou. Na tato pravidla se v českém právu odkazuje častěji, ať už jsou označována jako mravnost či dobré mravy (§ 3 občanského zákoníku, § 44 obchodního zákoníku aj.). Pokud by tento třetí znak nebyl splněn, bylo by žalobcovo jednání obdobné tomu, které uvádí sám žalobce příkladmo ve své žalobě: takovým jednáním, jež často pohoršuje konkrétní jedince, není však v rozporu s tímto celospolečenským konsenzem mravnosti, je například požívání masa, kouření na veřejnosti či oblékání se do "kůže mrtvých zvířat". Tím, kdo v konkrétním případě posoudí, zda jednání, které pohoršilo požadované množství osob, je zároveň v rozporu s tímto konsenzem, je správní orgán. Ten ovšem - vykonává své pravomoci rozhodováním konkrétních pracovníků - neprovádí toto posouzení pohledem jejich vlastního pocitu mravnosti, ale pohledem své povědomosti o tomto společenském konsenzu: tudíž ani takový správní orgán, který je sám zapřisáhlým vegetariánem, nemůže pod § 47 odst. 1 písm. c) podřadit nahlášené veřejné požívání masa, ale musí vyslovit, že takové jednání není v rozporu s celospolečenským konsenzem mravnosti. Pokud se správnímu orgánu nezdaří takto odhlédnout od vlastního pocitu mravnosti, může to vést až k excesu (libovůli).

V posuzovaném případě je možné posouzení splnění tohoto třetího kritéria formulovat jako otázku, zda bylo prokázáno, že postižené žalobcovo jednání - tedy částečné obnažení jeho těla, včetně partií, jež obvykle zůstávají a na veřejnosti mají zůstat zahaleny - bylo či nebylo skutečně pohoršující pohledem současné společnosti. Vzhledem k tomu, že k této otázce zaujal stěžovatel jiné stanovisko než Městský soud v Praze, byť oba tento postoj vyjádřili spíše skrytě, nezbyvá Nejvyššímu správnímu soudu než se k této otázce vyjádřit, neboť dle jeho názoru tvoří skutečné jádro sporu mezi účastníky řízení a vychází z něj také zásadní část námitek obsažených v kasační stížnosti.

Jsou-li zvažena podstatná hlediska, která mohou vést k prokázání toho, zda žalobcovo jednání bylo v rozporu s obecným pocitem mravnosti, nezbyvá Nejvyššímu správnímu soudu než vyslovit, že nikoli. K tomuto závěru je soud veden úvahou, že veřejné sebeobnažování může být jistě pohoršující, je-li spojeno s kontextem sexuálním může být rovněž pohoršující, pokud upozorňuje na nějakou tělesnou abnormalitu či v některých dalších souvislostech včetně té, kdy je sebeobnažení motivováno právě snahou pohoršit (například manifestační sebeobnažení z recese, protestu či z důvodu sázky). Pokud ovšem k obnažení dochází bez těchto souvislostí a má spíše povahu nechtěného (neboť úmysl nebyl žalobci z důvodů uvedených výše nijak prokazován a on sám uváděl pohnutky zdravotní) důsledku nedostatečného oblečení, jako je tomu v tomto případě, je takové jednání jistě méně pohoršlivé než například využívání výrazněji obnažených těl v některých reklamách či

audiovizuálních dílech obecně, v rámci různých happeningů a manifestací či na nudistických plážích mnohdy pozorovatelných z veřejných prostranství, a tedy také veřejně přístupných zrakem. V souvislosti s touto širokou přístupností nahoty v médiích či na veřejnosti probíhá sice setrvale veřejná diskuse o její mravnosti či nemravnosti, i to však svědčí o tom, že pohoršující povaha nahoty lidského těla je v rámci soudobé společnosti spíše otázkou diskuse než otázkou všeobecného odmítání nutného pro shledání veřejného pohoršení.

Je nicméně třeba připomenout, že se jedná o stanovisko podmíněné zemí - jiný pohled by byl jistě zaujat v jiném kulturním prostředí - a časem [pro ilustraci změn ve vnímání pojmu mravnosti zde lze například uvést rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 1935 (Boh. A 11944/35), kde bylo shledáno, že veřejné pohoršení vzbuzuje "zejména společné táboření osob různého pohlaví v přírodě i ve stanech, chatách a srubech - vyjímaje táboření rodinné - pobíhání v nedostatečném úboru, zvláště v úboru koupacím mimo obvod vykázaných koupališť, zpívání popěvek obsahující nemravného..."].

Těmito závěry o tom, zda žalobcovým jednáním byla naplněna skutková podstata přestupku veřejného pohoršení, přitom Nejvyšší správní soud jistě nepřejímá v rozporu s pravomocemi sobě vlastními ex post roli správních orgánů, tedy žalovaného a orgánu I. stupně, v rozhodnutí ve věci samé. Smyslem těchto závěrů je naopak objasnit, že z trojice základních znaků skutkové podstaty veřejného pohoršení se správní orgán I. stupně a následně i žalovaný zabývali pouze znakem prvním, dva následující pak chybně vzali jako dané. Pokud tedy Městský soud v Praze kvůli stěžovatelovu nedostatečnému zkoumání splnění těchto dvou dalších znaků zrušil žalobou napadená rozhodnutí, postupoval v souladu s právem, a kasační stížnost je tak třeba posoudit v námitkách směřujících proti tomuto postupu - tedy k námitkám, že se Městský soud v Praze údajně zaměřil na jiné znaky přestupku a na jiné skutečnosti, než na které se při svém přezkumu zaměřit měl - jako nedůvodnou.